

Spolufinancováno
Evropskou unií

Posílení úrovně sociálního dialogu v odvětvích a podpora adaptace odvětví na změny

CZ.03.01.03/00/22_001/0000890

DIGITÁLNÍ KOMPETENCE KNIHOVNÍKŮ V ČR

VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Vladana Pillerová
Národní knihovna ČR

28. 5. 2025

Projekt je financován z Operačního
programu Zaměstnanost plus

PROČ

- Téma digitalizace a rostoucí požadavky na digitální kompetence knihovníků se staly jedním z klíčových témat projektu
- Cílem dotazníkového průzkumu bylo zjistit **reálný stav digitálních kompetencí knihovníků** a odhalit nedostatky a identifikovat oblasti, které vyžadují další vzdělávání
- Průzkum proběhl na konci roku **2023**

TYP KNIHOVNY

Typ knihovny	Počet respondentů	%
veřejná městská/obecní	517	58 %
krajská knihovna/NK	214	24 %
vysokoškolská knihovna	73	8 %
jiná knihovna	48	5 %
knihovna muzea/galerie	22	2 %
knihovna Akademie věd	14	2 %
jiná kulturní instituce	5	1 %
celkem	893	100 %

84 % žen
57% VŠ vzdělání
70 % 50+ let

POZICE

NÁZEV POZICE	POČET	%
knihovník ve službách	235	26 %
knihovník vykonávající všechny činnosti	232	26 %
vedoucí zaměstnanec	126	14 %
katalogizátor	74	8 %
jiné	62	7 %
metodik	40	4 %
lektor, PR, projektový pracovník	27	3 %
akvizitér	24	3 %
správce systému, správce digitálních knihoven atd.	23	3 %
knihovník ve správě fondu	20	2 %
zaměstnanec v administrativě	19	2 %
zaměstnanec IT	11	1 %

- Dotazník pro knihovníky byl členěn do **osmi tematických oblastí** vycházejících z evropského rámce **DigComp 2.1**

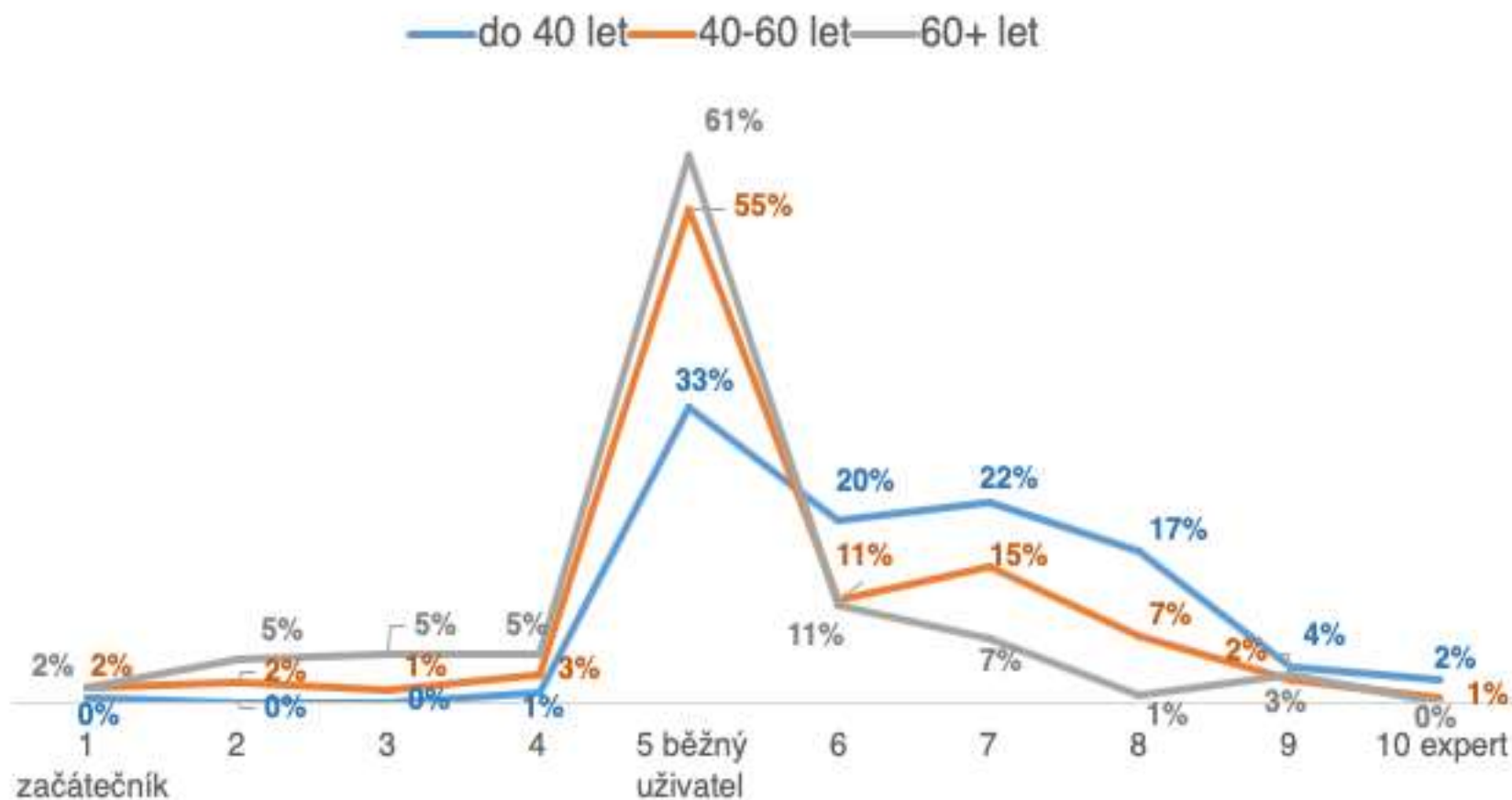

- Dotazník měl **dvě části**: obecné otázky (sebehodnocení) a kontrolní otázky (simulace reálné činnosti)
- Ke každé obecné otázce byla přiřazena kontrolní otázka

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

- Úroveň digitálních kompetencí knihovníků je **nevyrovnaná**
- Nejvíce je ovlivněná **věkem** – mladší knihovníci jsou digitálně zdatnější než starší
- **Velikost sídla** hraje roli – knihovníci z větších knihoven vykazovali vyšší zdatnost
- **Pozice** – vedoucí jsou obecně digitálně zdatnější, jinak pozice nehraje roli

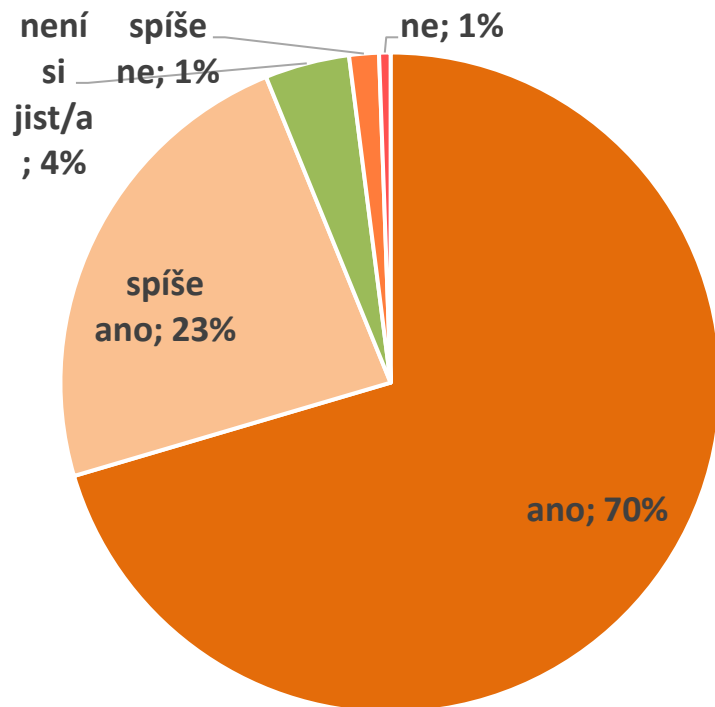
Sebehodnocení na škále 1-10

SPRÁVA DAT

- Sebehodnocení vysoké (91 % umí)
 - Správnost kontrolních otázek nižší (72-90 %)
- **Základy práce s počítačem je stále potřeba školit**

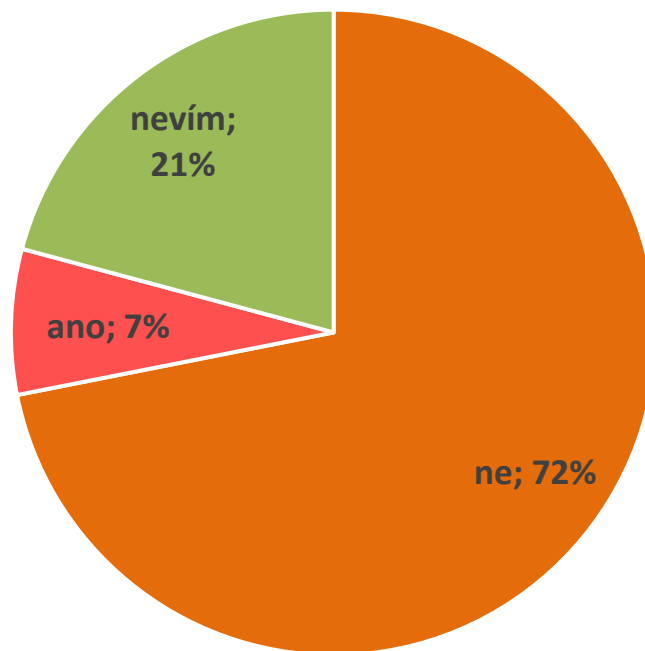
Víte, jak si uspořádat dokumenty a jiné soubory do jednotlivých složek v počítači?

93 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Je pravda, že když ve správci souboru uživatel přesune soubor z jednoho adresáře do druhého, zůstane soubor v původním adresáři a v novém na něj bude pouze odkaz?

Kontrolní otázka

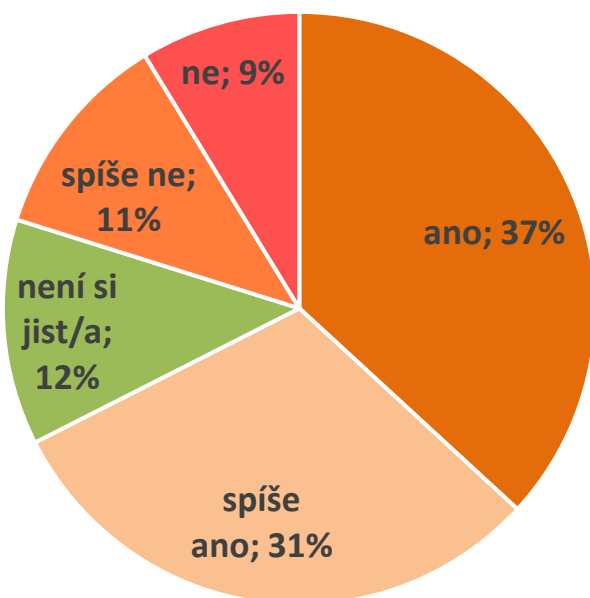

72 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

BEZPEČNOST DAT

- Nastavení hesel a antivirové programy, principy ochrany osobních údajů - základní znalosti jsou dobré.
- Slabiny: práce s nástroji na správu hesel, VPN, zálohování dat.
 - Pouze 40 % respondentů ví, jak používat správce hesel.

Víte, jak do svých digitálních zařízení nainstalovat antivirový program?

68 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Kontrolní otázka

Antivirus je:

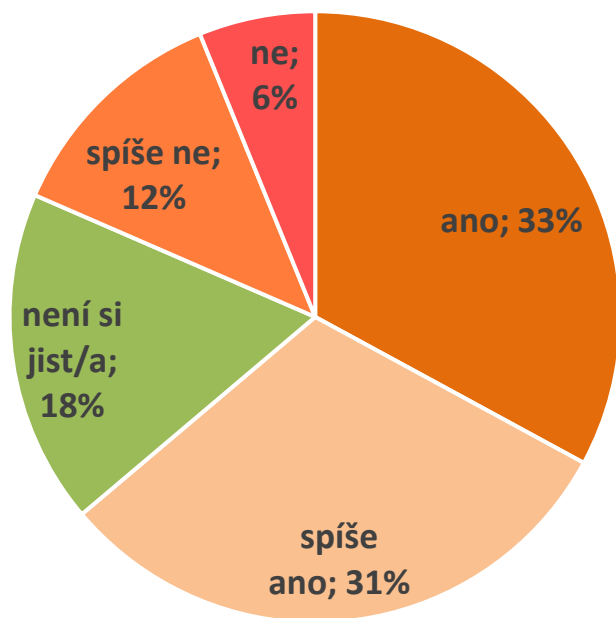
Možnosti odpovědí	Počet	%
Program, bez kterého se neobejde žádný počítač bez ohledu na operační systém, který používá	343	38 %
Program, který je třeba často aktualizovat	531	59 %
Program, který je vždy zdarma	1	0 %
Program, který si stačí jednou nainstalovat a již jej není třeba aktualizovat	9	1 %
Nevím	9	1 %

59 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

SDÍLENÍ DAT A INFORMACÍ

- Dobré zkušenosti se sdílením větších objemů dat.
- Slabší schopnosti
 - práce s cloudem a sdílenými dokumenty
 - zobrazování a práce s e-knihami
 - využívání elektronických konferencí

Víte, jak zobrazit e-knihy na různých mobilních zařízeních?

64 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Kontrolní otázka

Sociální DRM je způsob ochrany e-knihy:

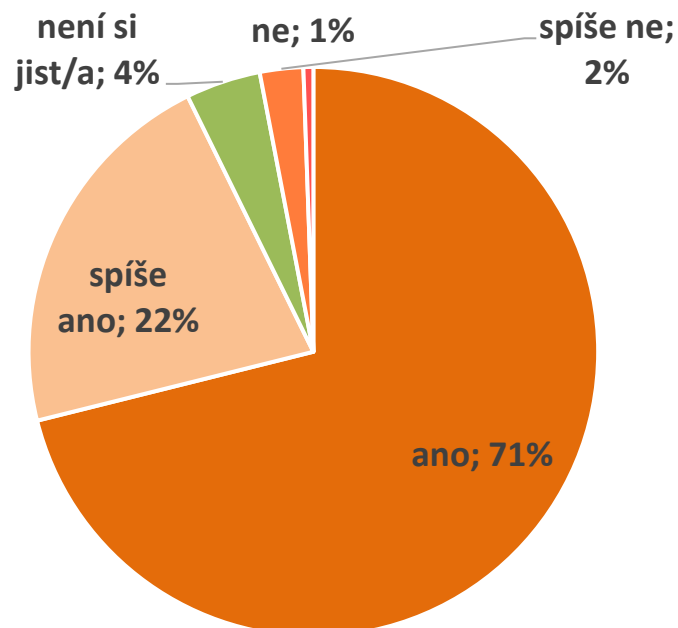
Možnosti odpovědí	Počet	%
používaný výhradně ve veřejných knihovnách	24	3 %
používaný výhradně ve vysokoškolských knihovnách	1	0 %
spočívající v uvedení údajů o uživateli přímo v e-knize	232	26 %
založený na tom, že uživatel může e-knihu číst pouze v konkrétní čtečce	98	11 %
nevím	538	60 %

26 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

INFORMACE NA INTERNETU

- Knihovníci často přeceňují schopnost vyhledávání (formulace vyhledávacího dotazu), znalosti online zdrojů a ověřování informací (důvěryhodné domény)
- Slabší znalosti v oblasti práce s AI nástroji a přístupnosti webu.

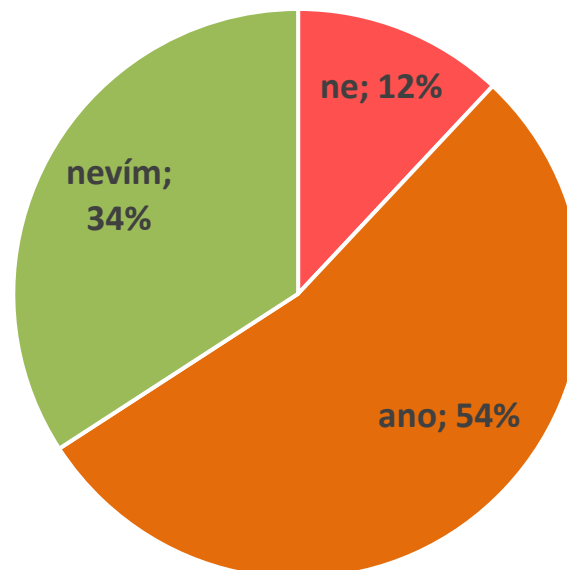
Víte, jak vyhledávat informace o tom, co mají ve svých fondech jiné knihovny (např. pomocí Souborného katalogu ČR, portálu Knihovny.cz, katalogů konkrétních knihoven apod.)?

93 % uvedlo, že danou oblast ovládá

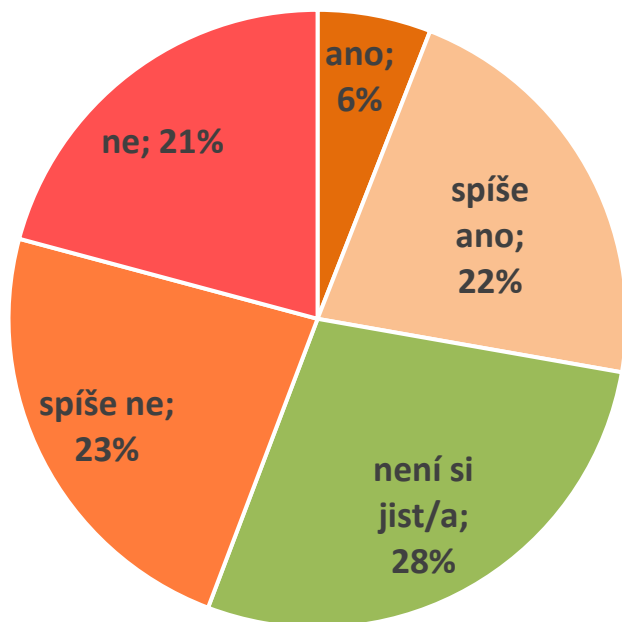
Kontrolní otázka

Je pravda, že portál Knihovny.cz vyhledává v obsazích dokumentů nebo v plných textech, pokud jsou k dispozici?

54 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

Víte, jak pracovat s nástroji využívajícími umělou inteligenci?

28 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Kontrolní otázka

Mezi nedostatky využívání umělé inteligence patří:

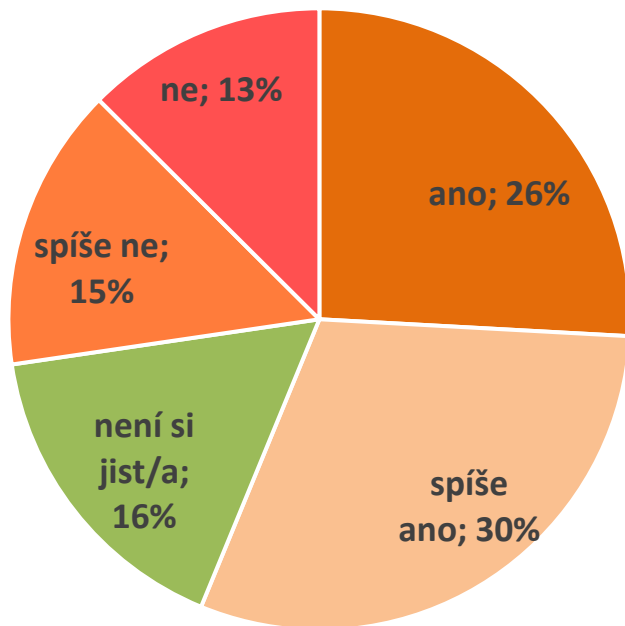
Možnosti odpovědí	Počet	%
dostupnost v kteroukoli denní dobu	3	0 %
možnost přijít s neotřelými nápady	18	2 %
možnost rychle a efektivně vyhodnotit velký objem dat	21	2 %
nemožnost ihned snadno rozlišit pravdivé a nepravdivé odpovědi	692	77 %
nevím	159	18 %

77 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

- Mladší knihovníci se dobře orientují, starší jsou si méně jistí
- Nastavení soukromého x veřejného profilu
- Neznalost rizik na sociálních sítích
- Respondenti mají teoretické znalosti, ale nízkou jistotu v praxi.

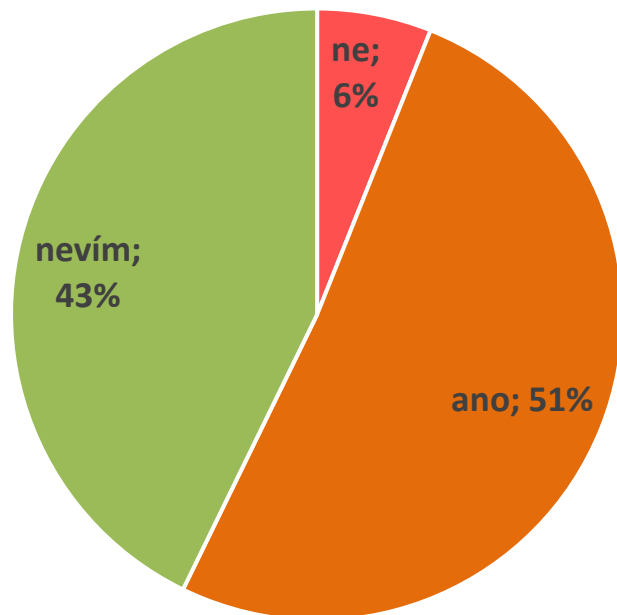
Víte, jak spravovat profil knihovny na sociálních sítích (např. na Facebooku, Instagramu, X/Twitteru)?

56 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Kontrolní otázka

Je pravda, že různé sociální sítě upřednostňují obrázky v různých velikostech a poměrech stran?

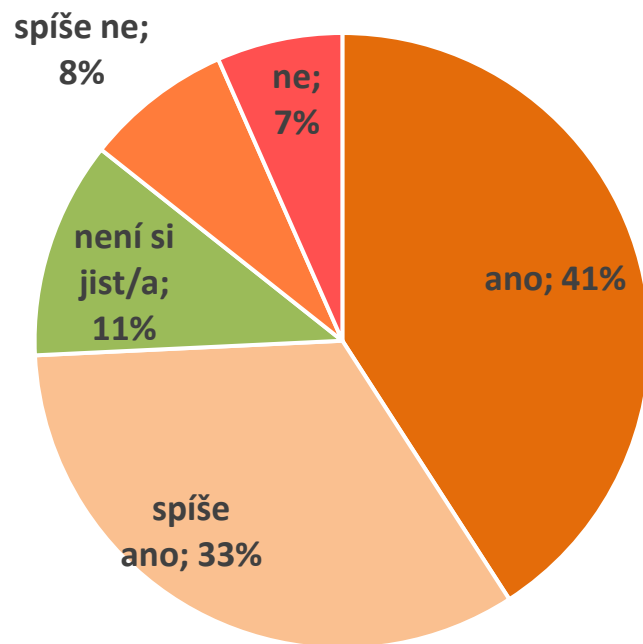

51 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

VIDEOKONFERENCE

- Většina knihovníků zvládá základní úkony (připojit se).
- Slabiny: zakládání online schůzek / technické nastavení, příprava online akcí, další online nástroje pro zapojení účastníků
- Praktické dovednosti často chybí, zejména u starších pracovníků.

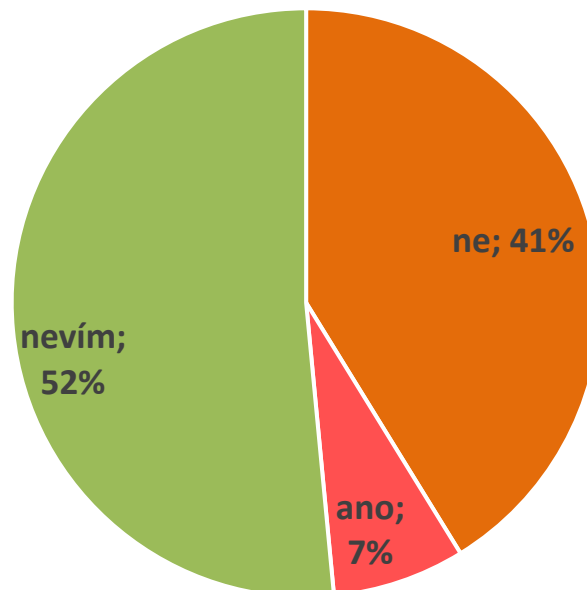
**Víte, jak nastavit
kameru/mikrofon v průběhu
videokonference?**

74 % uvedlo, že danou oblast ovládá

**Je pravda, že pokud na svém počítači
používám více mikrofonů,
videokonferenční software (např.
Zoom, Google Meet, MS Teams) za mě
vždy automaticky správně vybere
mikrofon, který chci používat?**

Kontrolní otázka

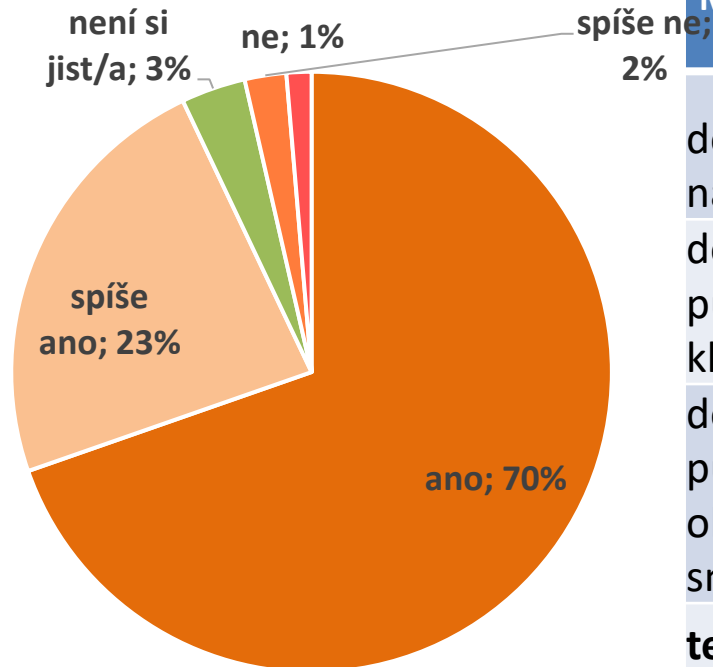
41 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

TVORBA OBSAHU

- Znalosti v textových editorech a grafice jsou relativně dobré.
- Slabiny: informace na webu, práce s licencemi Creative Commons, tvorba online dotazníků, 3D tisk, html jazyk
- Rozdíly mezi sebehodnocením a reálnou znalostí.

Víte, jak do textového dokumentu vložit další obsah (např. obrázek, tabulku)?

Pokud potřebuji z rozsáhlého dokumentu, který obsahuje text a obrázky, najednou rychle získat pouze prostý text:

93 % uvedlo, že danou oblast ovládá

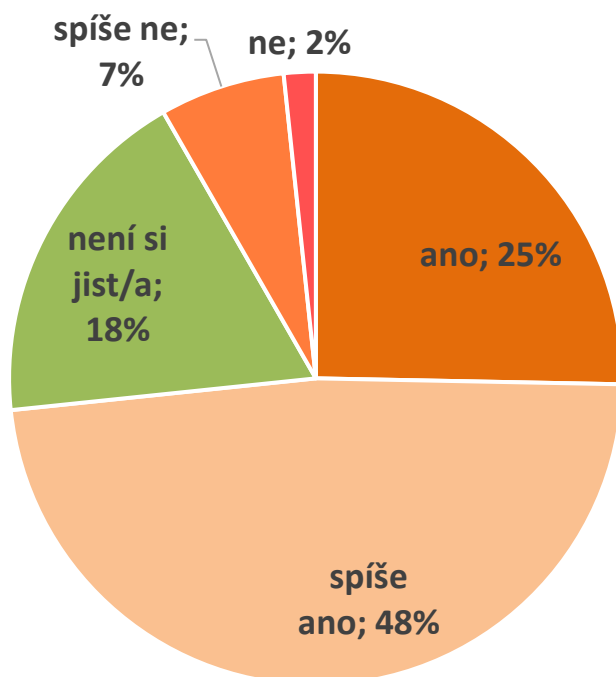
Možnosti odpovědí	Počet	%
do nového souboru si postupně nakopíruji jednotlivé části textu	93	10 %
do nového souboru si vložím obsah původního dokumentu pomocí běžné klávesové zkratky Ctrl + C	122	14 %
do nového souboru si zkopíruji celý obsah původního dokumentu, tedy text i obrázky, a obrázky následně jednotlivě smažu	97	11 %
text si do nového souboru vložím bez formátování	435	49 %
nevím	146	16 %

INOVACE A ERGONOMIE

- Mnozí znají online nástroje pro učení, ale méně umí vybírat techniku (AKS, nákup výpočetní techniky)
- Nízké povědomí o zákonných pravidlech ergonomie (např. přestávky).
- Udržitelnost

Kontrolní otázka

Víte, jak si optimálně uspořádat pracovní místo u počítače?

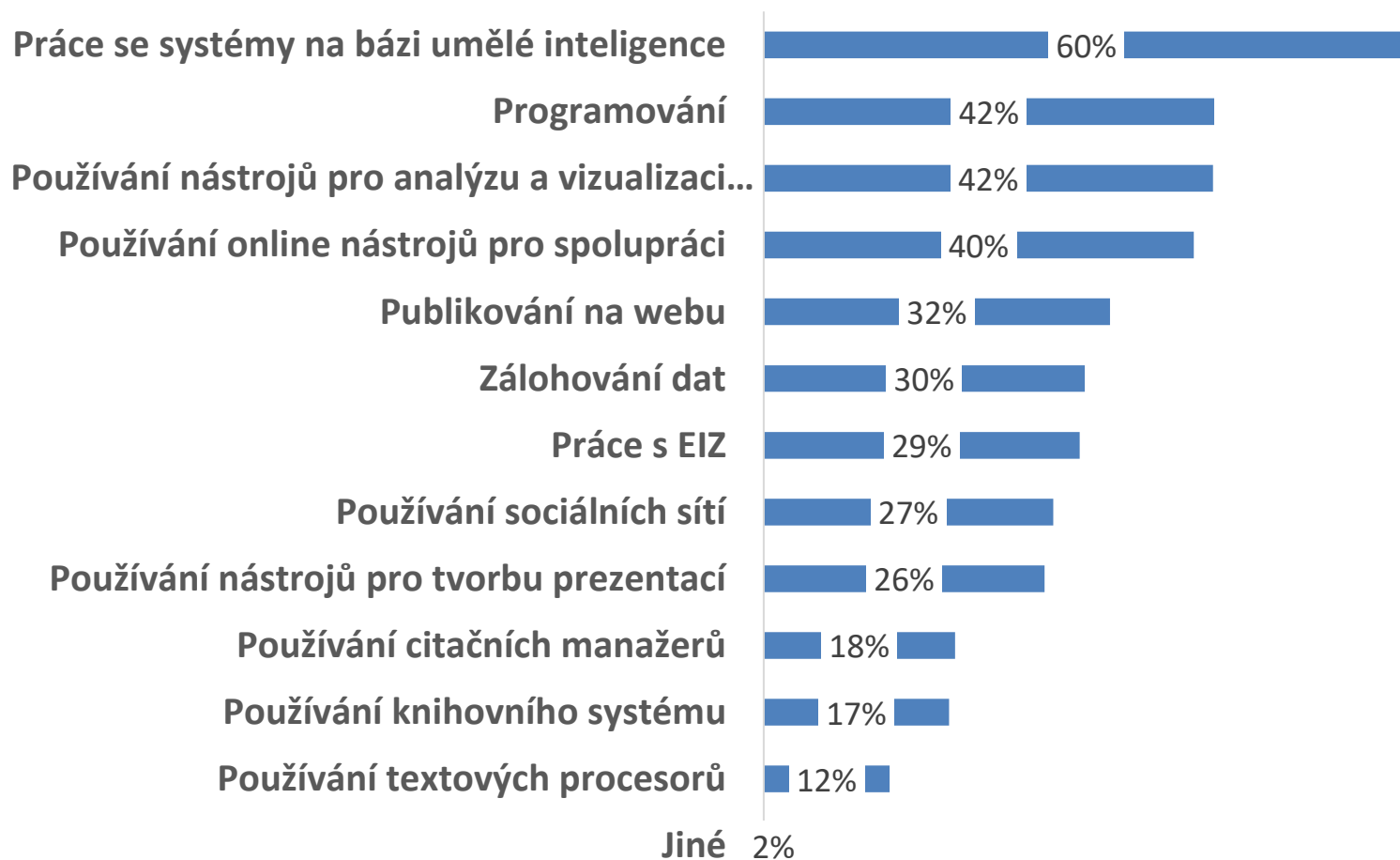
73 % uvedlo, že danou oblast ovládá

Podle platné legislativy musí být při nepřetržité práci na počítači zařazena přestávka o délce pěti až deseti minut po:

Možnosti odpovědí	Počet	%
čtyřech hodinách práce	91	10 %
dvou hodinách práce	286	32 %
hodině práce	59	7 %
třech hodinách práce	26	3 %
nevím	431	48 %

32 % odpovědělo správně na kontrolní otázku

V jakých digitálních kompetencích potřebujete sami nejvíce posílit?

ZÁVĚREM

- Generační rozdíly v digitálních dovednostech jsou výrazné.
- Vedoucí pracovníci mají často lepší kompetence.
- Největší rozdíly mezi sebehodnocením a realitou jsou u starších a knihovníků z malých obcí.
- Doporučuje se cílené a pravidelné vzdělávání zaměřené na praktické dovednosti.

VZDĚLÁVÁNÍ

- Segmentace **cílové skupiny**
 - přizpůsobit obsah a formu vzdělávání specifickým potřebám každé skupiny
- **Obsah** vzdělávání by měl reflektovat aktuální trendy
- Kombinovat tradiční **metody**, jako jsou semináře a workshopy s moderními přístupy (online kurzy, webináře a e-learning)
- **Motivace** knihovníků k účasti na vzdělávání

<https://www.skipcr.cz/projekty/pap>

English Přihlášen

skip

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR

Domů

O nás

Členství

Regiony

Odborné orgány

Projekty

Partneři

Knihovnické akce

Ocenění

Kontakty

Domů > Projekty > Posílení úrovně sociálního dialogu v odvětvích a podpora adaptace odvětví na změny > Digitální kompetence pracovníků knihoven, kompletní zpracování výsledků průzkumu

Posílení úrovně sociálního dialogu v odvětvích a podpora adaptace odvětví na změny

Digitální kompetence

Ergonomie pracoviště

Práce na dálku

Inspirace ze zahraničí

Dokumenty

aktuálně

Digitální kompetence pracovníků knihoven, kompletní zpracování výsledků průzkumu

Soubor

Digitální kompetence pracovníků knihoven, kompletní zpracování výsledků průzkumu (pdf, 887.42 KB)

Typ dokumentu

základní dokument

Rok

2024

Pomoc Ukrajině

Přihláška do SKIP

Hlavní kampaně SKIP v roce 2025

Březen – měsíc čtenářů 1. až 31. 3.

Noc s Andersenem 28. 3.

Týden knihoven 6. až 12. 10.

Den pro děti a knihy 29. 11.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Posílení úrovně sociálního dialogu v odvětvích a podpora adaptace odvětví na změny

CZ.03.01.03/00/22_001/0000890

I

**Soubor digitálních kompetencí pro poskytování moderních
služeb knihovny a způsob jejich získání a osvojení**
Metodická pomůcka

2025

DĚKUJI ZA POZORNOST